

מילין קידין וחידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מִי־הָתָא

חֲזָתָא



חֲזָתָא דְאֲוִרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

ירידת המן בכל יום להקביל פני אבינו שבשמים בכל יום

ירגיש האדם שהוא נזקק לחסדי הבורא איתו, ויהיה תמיד עומד ומבקש על כל צרכיו ולא יסתמך על עצמו במאומה [ואפילו בעלי חיים דרכם לבקש טרפם מן השמים, ומטעם זה מצינו אצל האריה שהכיש את נח (תנחומא נח ט), כי דרך האריה לקבל פרנסתו מן הקב"ה ולא על ידי שליח, ובהיותו בתיבה הצטער על שהוא מוכרח לקבל מזונו מאת נח, וכיון שאיחר נח פעם אחת את מזונו מצא בכך אמתלא להכיש אותו].

פעמים שמצומצמים מזונותיו כדי שישא עיניו לשמים ויזכה לברכה בכל יום מחדש

ואף אם רואה האדם שאין מצוי בידו יותר מכדי צרכו לאותו זמן, ידע בעצמו שזה חסד ה' להצריך אותו לעמוד ולהתחנן לפניו בתפילה, וזה היפך קללת הנחש שמזונו מצוי לו בכל מקום ובכל זמן.

כי כל הנבראים יש להם חיבור בהש"ת באמצעות המזונות, כמו שכתוב (תהלים קד כא) 'הכפירים שואגים לטרף ולבקש מאל אכלם', והוא שמשפיע להם תמיד, אבל להנחש ניתנו מזונותיו בכל מקום שהוא, כי העפר מוכן הוא, כדי שלא יהי' לו עוד חיבור, והקללה היא סילוק החיבור וכך היא מהותו לעולם כמו שכתוב (ישעיה סה כה) 'ונחש עפר לחמו' (שם משמואל שמות תרע"ו בשם הרה"ק רבי יצחק מווארקא).

ובזה מתקיים בו ברכת יצחק אבינו 'ויתן לך האלקים' (בראשית כז כח), וכמו שדרשו חז"ל (ב"ר סו ג) 'ויתן ויחזור ויתן', שלא יקבל האדם נתינה אחת המספיקה לכל ימי חייו, אלא תמיד יהיה זקוק לנתינה מחודשת מאת הקב"ה, ובאופן זה תהיה האמונה תקועה בליבו שכל צרכיו תלויים ועומדים בחסדי ה' איתו.

הַנִּי מְמַטִּיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם וַיָּצֵא הָעָם וּלְקַטוּ דָּבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ (טז ד). הקשו חז"ל (יומא עו.): שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי, מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה. אמר להם, אמשול לכם משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שיש לו בן אחד פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה, ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה. עמד ופסק מזונותיו בכל יום, והיה מקביל פני אביו כל יום. אף ישראל, מי שיש לו ארבעה וחמשה בנים היה דואג ואומר שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולן מתים ברעב, נמצאו כולן מכוונים את לבם לאביהן שבשמים.

תפילה על מזונות בכל יום

וכיון שכל תכלית המן בכל יום כדי שיכוונו לבם לאביהם שבשמים, מצוה להתפלל ולבקש בכל יום על המזונות [כמו שאמרו בזוהר (בשלח סב.): כל אינון בני מהימנותא בעאן בכל יומא ויומא לשאלא מזונייהו מקודשא בריך הוא ולצללא צלותהון עליה, מאי טעמא, בגין דכל מאן דמצלי צלותיה לגבי קודשא בריך הוא על מזוניה גרים דיתברך כל יומא על ידי ההוא אילנא דמזון דכלא ביה, ואף על גב דאשתכח עמיה בעי למשאל קמי קודשא בריך הוא ולצללא צלותא על מזונא כל יומא, בגין דישתכחו על ידי ברכאן כל יומא ויומא לעילא, ודא הוא 'ברוך ה' יום יום'], וגם מי שחננו ה' ומזונותיו מצויים לו בהרווחה לא ימנע עצמו מלהתפלל עליהם קודם סעודתו, ולא יסיח דעתו שכל השפע המצוי אצלו הוא מחסד ה' עמו, וכמו שמבואר בלשון הבקשה 'ונא אל תצריכנו ה' אלהינו לא לידי מתנת בשר ודם וכו' כי אם לידך המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה', שתמיד

מילתא דפליאה

טעם לאמירת תפלת נשמת בשבת קודש

וַיֹּשַׁע ה' בַּיּוֹם הַהוּא אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרַיִם וְגו' (יד, ל).

בכח הנשמה להודות ולהלל תמיד לקדוש ברוך הוא, כמפורש בפסוק (תהלים קנ ו) 'כל הנשמה תהלל יה', שהרי בזה שונה היא יצירת האדם משאר בעלי חיים כמו שכתוב (בראשית ב ז) 'ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה' ותרגם אונקלוס 'והות באדם לרוח ממללא', כי נמשך ממנה כח הדיבור להלל ולשבח לבוּרָא יתברך כמו שהרחיב בזה **בדרשות מהרימ"ט** (תזריע דרוש א), והוא תכלית בריאת האדם ויתרונו על כל הבריאה כי שיח וכי שיג לו להלל ולשבח לבוּרָא יתברך ולעסוק בפיו בתורה הקדושה. ועל פי דבריו הוסיף **בשפה אחת להחיד"א** (ד"ה נשמת) נופך מדיליה, שלכך בשבת כשמקבל איש ישראל נשמה יתירה אזי הוא מודה ומהלל להשם יתברך יותר ומאריך בפסוקי דזמרה עד שמגיע לתפלה היקרה 'נשמת כל חי', שהנשמה הקדושה ת'ברך א'ת ש'מך ראשי תיבות עם הכולל בגימטריא שב"ת, ורוח כל בשר תפאר ותרומם זכרך מלכנו תמיד וכו', כי לא נתן לנו הבורא נשמה ורוח כי אם לברך בשמו.

רק בכח הנשמה שהיא חלק אלקי ממעל ניתן להלל ולשבח

דברים נפלאים כתב הרה"ק ר' צבי הירש מליסקא ע"ה (בפירושו שערי הישר על תהלים קמו) לבאר ענין זה, ובהקדם מפרש תיבת 'הללויה' שהיא אותיות 'הללו' י"ה' על פי דברי חז"ל (מדרש תהלים קיג) אין העולם כדאי להלל בכל השם אלא בחציו שנאמר (תהלים קנ ו) 'כל הנשמה תהלל יה', כי כמו שביארנו לעיל שבהנהגת העולם אם יבוא איש בזוי ויאמר הלל ושבח למלך גדול הלא יחשב לפגם בכבוד המלך, וכל שכן אנחנו קרוצי חומר איך נשבח לקדוש ברוך הוא אשר לגדולתו אין חקר. אך הביאור על פי פירוש המשנה באבות (פ"ג מ"ז) 'תן לו משלו שאתה ושלך שלו', כי אם יאמר האדם מי אנכי שאתן מתנה לבוּרָא יתברך, טעות בידיו, שהרי בשלמא אם היינו נותנים לו מעצמינו היה נחשב לפחיתות לפניו וכל שכן מפחת ערך, אבל באמת כל מה שיש לנו הכל הוא שלו, ואם כן הכל על ידי כח אלו, ואין זה פחיתות לפניו, ולכן אמר דוד המלך ע"ה (דה"א א' כט יד) 'כי ממך הכל ומידך נתנו לך', פירוש שאפילו כח הנתנה הוא מכוחך, וזהו שאמר 'תן לו משלו', ואל תאמר שהוא פחיתות כבוד, 'כי אתה ושלך שלו'.

והנה הנשמה הוא חלק אלקי ממעל והגוף חלק האדם כמו שאמרו חז"ל (נדה לא), ולכן מצד הנשמה שהוא חלק אלקי בזה שפיר יכולים להלל ולשבח אותו יתברך כיון שאין השבח מעצמינו רק מחלקו, כי הנשמה מעצמותו נפח כמבואר בזוהר, ועל כן אין פחיתות לפניו יתברך על ידי שמהללין אותו. ואיתא (ראה באר מים חיים עקב) י"ה בחינת שמים, ו"ה בחינת ארץ, כענין ישמחו השמים הוא י"ה ו'תגל ה'ארץ הוא ו"ה, ואמרו חז"ל (סנהדרין צא): 'יקרא אל השמים מעל' זו הנשמה, 'ואל הארץ' זו הגוף, ואם כן הנשמה מן השמים מורה על שם י"ה והגוף בחינת ארץ על ו"ה, ומצד י"ה שהוא השמים בחינת הנשמה ראוי להלל אותו, מה שאין כן מצד הגוף בחינת ארץ אינו ראוי להלל בחינת ו"ה, וזהו שאמרו אין העולם כדאי להלל בכל השם דהיינו עם ו"ה שהוא מצד הגוף, כי זה פחיתות לפניו, אלא בחציו שנאמר 'כל הנשמה תהלל י"ה' היינו מצד הנשמה שמורה על שם י"ה.

השירה כשמתעורר הארה מהעתיד לבוא

מעתה נרדה ונראה נובלות חכמה שכתב השפת אמת ע"ה, כי אכן כל ענין השירה היא מצד הנשמה. ובשבת שהוא 'יומא דנשמתין' (זוהר ויקהל רה:) ומעין עולם הבא (ברכות נז:), וכן בקריעת ים סוף הגיעו ישראל לבחינה מעין לעתיד כמו שכתב השפת אמת (שם) שלכך כתיב 'ביום ההוא', ואז יכולים לשיר לפניו עת כי נפתח פינו בנשמת כל חי.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

להכיר ניסי ה' שבטבע

אלקים וכל תכיל. שמדתה יכול להיות באופן ברכה נפרצה ואושר מרובה עד בלי די. רק באופן שאם יכיר האדם כי היא איננה רק השגחה פרטית על כל פרט, והטבע הוא רק נסים רצופים, אשר מתרגל עין הרואה וכו'. ולמען שלא יטעה האדם וישכח בורא ומסדר ומשגיח מהטבע, ויחשוב לרוב הרגלו כי הטבע היא בעצמה, להפרידה מיוצרה, לכן יש נסים, אבל אינם תכליתיים, והנסים הוא רק להעיר לבות בני אדם על מפעלות הבורא ברוך הוא בטבע, כי היא ידו והשגחתו הטהורה].

האומר הלל בכל יום מכיר בניסים הגלויים ומכחיש את הניסים הנסתרים בטבע

לפיכך הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף, כי תכלית ההלל היא להלל על הניסים היוצאים מטבעו של עולם, אך היות ותכלית ניסים אלו היא הידיעה שבכל הנסתר בטבע ישנה הנהגה אלוקית בהשגחה פרטית, נמצא כי המהלל רק על הנסים הגלויים מחרף ומגדף, כי אינו מכיר בניסים הנעשים בהנהגה הטבעית, ועל האדם לדעת כי גם כל מקריו ומאורעותיו בכל יום ובכל רגע אף הם בכח האלוקי הנסתר בהם. ולכן בכל יום מודים ומשבחים על הניסים שבטבע, כמו 'יוצר אור ובורא חושך', ואילו ההילול על הנסים הגלויים נתקן רק בימים מיוחדים שבהם היה התגלות נסים אלו, אך לא בכל יום.

כשמודה בניסים הנסתרים שבבריאה מוכיח כי רק ה' הוא הנותן כח לעשות חיל
וכך הם ממש דברי **מרן הכתב סופר ע"ה** (דרשות לשבת הגדול תר"י) ונביא מלשוננו: דהנה הלל שאנו אומרים מיוסד ומתוקן על הניסים שעשה ה' לנו בצאתנו ממצרים

ובני ישראל הלכו בִּיבֶשֶׁת בְּתוֹךְ הַיָּם (יד כט). בכדי לבוא לביאור הכתוב נקדים תחילה להבין מה שאמרו בגמרא (שבת קיח:): 'הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף'. ותמוה, מה פגם בזה, הלא איתא בחז"ל (שיהש"ר ב ב): 'ר' שמואל משום ר' חנינא, כל קילוס וקילוס שישראל מקלסין להקב"ה הקדוש ברוך הוא יושב ביניהם הדא הוא דכתיב (תהלים כב ד) 'ואתה קדוש יושב תהלות ישראל', שבשעה שישראל אומרים הילולים שורה עליהם שכינה.

שני סוגי הנהגות בבריאה ותכליתם

מבאר **המשך חכמה ע"ה** (בחוקותי ד"ה ונתתי) שישנם שתי הנהגות בהם מנהיג בורא עולם את עולמו. ישנה הנהגה ניסית מעל סדר העולם, ויש הנהגה בדרך הטבע. אמנם הקב"ה משדד הטבע אך הנהגה זו אינה התכלית, רק באם ילמד מזה האדם לשאר הנהגות העולם כשיבין כי כל אשר קורה ואשר נראה כטבע אינו אלא בהשגחה פרטית, ואף הטבע כולו מונהג בהנהגה אלוקית אלא שנסתרת בטבע, כמו שאמרו המקובלים 'הטבע' גימטריא 'אלקים'. וזאת היא התכלית של כל ההנהגה הניסית, ללמד על ההנהגה הטבעית שאף היא בהנהגה אלוקית וניסית, וכאשר האריך בזה הרמב"ן (לעיל יג טז): ומן הניסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בניסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם ניסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם.

[ובלשון קדשו של המשך חכמה: דהנהגה הנסית היא אינה תכליתית, שהשם ברא העולם שתתנהג באופן הטבעי, אשר היא בת

הרה"ק בעל הנועם אלימלך ע"ה (ליקוטי שושנה ד"ה א"י ע"ד שפירשתי ובני): 'ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים'. דהנה ישראל בשעת קריעת ים סוף ראו נפלאותיו יתברך שמו ורוממותו וגדולתו. ויש צדיקים שהולכים תמיד בדביקות ולבם תמיד ברוממות אל ובגדולתו אף שלא בשעת קריעת ים סוף, שגם ביבשה רואין נפלאותיו איך הם עד אין קץ וערך בכל דבר ודבר הנמצא בעולם. וזהו הפירוש 'ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים', פירוש שביבשה הלכו בזה הרוממות אל כמו בים. וזהו 'הפך ים ליבשה' (תהלים סו ו), שהצדיק הנסים והנפלאות הנראין בים, הוא רואה ביבשה לאשר הולך תמיד ברוממות אל וגדולתו יתברך שמו. ע"כ לשונו הקדוש.

ניתן לומר כי אלו שני סוגי ההנהגות האמורים, ישנה הנהגה ניסית כמו ניסי קריעת ים סוף ודומיהם, והוא בבחינת 'בתוך הים', אך הצדיק לוקח הנהגה זו ורואה אותה גם בהנהגה הטבעית 'ביבשה', שכל הנעשה עמו ואשר נראה כי בדרך הטבע הוא, הרי זו רק מכוח ההשגחה הפרטית הנסתרת בכל פעולה ודבר הנמצא בעולם.

כאשר מתגאה וחושב כי ראוי להנהגה

ניסית הרי זה מחרף ומגדף

יתכן להוסיף בזה, כי הנסים שנעשים מעל דרך הטבע הם כאשר ישראל ראויים לכך, אך כאשר אינם ראויים הם נעשים באופן נסתר. ומשכך, 'הקורא הלל בכל יום' שחושב עצמו לראוי לנסים מעל דרך הטבע, 'הרי זה מחרף ומגדף', כי כשמתגאה וחושב כי כוחו גדול כל כך, נמצא מחרף ומגדף, שהרי על בעל הגאווה נאמר (סוטה ה.) אין אני והוא יכולין לדור בעולם שמסלק רגלי השכינה.

ובקריעת ים סוף, והם המה ניסים שלא בטבע. אבל באמת אנו צריכים להודות לה' גם על כל תגמולוהי שעושה לנו בכל יום בדרך הטבע, שהוא זן ומפרנס ומכלכל אותנו ומכין לנו כל הצטרכותנו, ולא נחשוב כי בכוחנו ועוצם ידינו עשינו את החיל הזה, כדכתיב (דברים ח יח) 'וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל'. ויתבונן האדם כי לא לחכמים לחם ולא לנבונים עושר, וכמה יגיעות וטרחות טרחו בני אדם ולא עלתה בידיהם, כי 'ה' מוריש ומעשיר' (שמואל א' ב ז) והכל בידי שמים.

ולהיות כי כן, צריכים אנו לשבח את ה' ולהודות לשמו הגדול על חסדו שבכל יום עמנו, וכן אנו אומרים בברכת ההודאה 'ועל נסיך שבכל יום עמנו' וכו'. ומי שמודה לה' רק על הנסים שעשה איתנו ביציאת מצרים שהיה שלא בטבע, מורה בזה כי אינו מכיר 'חסד אל כל היום' (תהלים נב ג), ואמור יאמר כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, ובזה כופר בהשגחת ה' והוא מחרף ומגדף. וזהו שאמרו חז"ל 'הקורא הלל בכל יום' שאינו אומר רק הלל המתקוקן על ניסי מצרים שהם חוץ לטבע ואינו מוסיף לשבח על הטוב שבכל יום עמנו, 'הרי זה מחרף ומגדף'.

[ובזה מפרש דברי בעל ההגדה 'לפייך אנחנו חייבים להודות ולהלל וכו', הוציאנו מעבדות לחירות וכו', ונאמר לפניו שירה חדשה': היינו שאחר שסיפרנו ניסי מצרים ושבחנו לה' עליהם צריכים אנו להוסיף שבח ותהילה בכל יום ועל הטוב והחסד התמידי המתחדשים בכל יום, ולכן מסיים 'ונאמר לפניו שירה חדשה', שיר מחודש בכל יום].

בני ישראל הכירו כי ניסי היבשה והטבע

הם כמו ניסי קריעת הים

ובזה אמרתי לפרש מה שדיבר בקדשו

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה' על סדר הפרשה

אמונת צדיקים - יסוד בעבודת ה'

וַיֵּאמְרוּ בְּה' וּבַמֶּשֶׁה עֲבָדוּ (יד לא). בגודל מעלת אמונת חכמים הפליא לבאר **בעל התפארת שלמה** (בשלח ד"ה וישבו) שאמונת חכמים אין פירושה רק להאמין בדברי ה' הנמסרים לנו מפני חכמיו, כי זו אמונה בדברי ה' ולא בדברי הצדיקים, ועיקר מעלת אמונת חכמים היא כשמאמין בדברי הצדיק הנאמרים לו אף שלא אמרם בשם ה', ומקבל את דברי הצדיק כמו שהם, ואף אם הדברים נוגדים את ההיגיון מבטל דעתו בפני דברי צדיקים, כי יודע ומאמין שדברי הצדיק הם כרצונו יתברך.

וזו שלימות מעלת האמונה, כמו שאמרו במכילתא (בשלח מס' דויה ו): 'וַיֵּאמְרוּ בְּה' וּבַמֶּשֶׁה עֲבָדוּ', אם במשה האמינו קל וחומר בה', בא זה ללמדך שכל מי שמאמין ברועה נאמן כאלו מאמין במאמר מי שאמר והיה העולם.

והמאמין בכל ליבו בדברי צדיקים זוכה לגאולה אמיתית, וכמו שמצינו שקודם קריעת ים סוף הוצרכו בני ישראל להתנסות במידה קדושה זו של אמונת חכמים, כשציוה אותם משה רבינו לחזור לאחור לצד המצרים, וזהו דבר שאין הדעת סובלת אותו, ואף על פי כן התחזקו בני ישראל להאמין בדבריו, כמו שאמרו 'אין לנו אלא דברי בן עמרם', כלומר אף אם אין אנו יודעים במעלתו שכל דבריו נבואה, עם זאת נאמין בכל דבריו גם שהם מפי עצמו, ובכוח אמונתם זו זכו לגאולה שלמה ממצרים בקריעת ים סוף.

[וראה גם בשפת אמת (בשלח תרל"ח ד"ה בפסוק): ויש לדקדק כי על פי הענן היו הולכים ולמה הוצרך לצוות למשה רבינו ע"ה, אל מקום שהענן ילך ילכו בני ישראל. אבל נראה כי ה' יתברך רצה שיאמינו בני ישראל למשה רבינו ע"ה לחזור לאחוריהם, ולא הראה להם על ידי הענן רק האמינו למשה רבינו ע"ה, כמו שכתב רש"י 'להגיד שבחן', ולכן הרהרו אחר כך אותן שאמרו 'המבלי אין קברים' כו', שסברו שמשה רבינו ע"ה אמר כן מדעתו, אף על פי כן הואיל והאמינו מתחילתו בכל לב לכן זכו אחר כך לישועה, וחזרו והאמינו במשה גם כן].

אמונת חכמים הכנה למתן תורה

בכוח אמונת חכמים מתחזקת שמירת התורה בקרב ישראל, כי קודם מתן תורה ביקש הקב"ה לחזק את אמונת בני ישראל במשה רבינו, וכמו שכתוב (להלן יט ט) 'הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם', ועל ידי שיתחזקו באמונתם במשה רבינו יהיה קיום לתורה.

[וראה בספר העיקרים (מאמר ד פכ"ב): עיקר גדול אל התורה ושורש אל האמונה שהוא מסתעף מאמונת ההשגחה הוא, שהשם יתברך מכריח הטבע תחת כפות רגלי המאמינים, כמו שאמר משה רבינו אחר התפלה שסדר במזמור 'תפלה למשה איש האלהים', אמר שהיושב בסתר עליון ומתלונן בצל שדי, הנה הוא מבטיח אותו בעבור השם יתברך שיצילהו מפח יקוש ומן הדבר ומן הפגעים הטבעיים, עד שידרוך על שחל ופתן וירמוס כפיר ותנין. עיי"ש עוד מה שמאריך בזה].

ובאמת היתה האמונה בדברי חכמים הקדמה למתן תורה, כמו שמצינו שנדחה מתן תורה ביום נוסף על פי דבריו של משה רבינו, ובכך למדנו לראות שאמונת חכמים היא תנאי והכנה לקבלת התורה, ויש כח בידי חכמים לעשות הכל כרצונם, וכתב כמו שהרחיב בזה בקדושת לוי (ואתחנן ד"ה וירד), שבאמת לא נתכוין הקב"ה לתת את התורה ביום השלישי, אלא שבאותו היום יהיה נמסר לישראל הכוח לפרש את התורה כפי הבנתם, וזה היה הענין שהוסיף משה עוד יום אחד, והסכים הקב"ה לדעתו של משה, כי בזה עצמו ניתן לישראל הכוח לפרש התורה כמו שיפרשו אותה החכמים, ובזה נקבע האמונה בדברי חכמים לדורות, בבחינת צדיק גוזר והקב"ה מקיים, ולא זו בלבד בימיו של משה רבינו כי כוחו נמשך גם לדורות עולם אצל הצדיקים שבכל דור ודור, כי אתפשטותא דמשה בכל דרא, וכמו שנרמז בדברי חז"ל שהיו מכנים את גדול הדור וקוראים לו 'משה'.

אמונת צדיקים מביאה לאמונה בה'

ובזכות אמונה תמימה ברועי ומנהיגי ישראל אשר שתל הקב"ה בכל דור ודור, אפשר להגיע לאמונה

ולא לקיים המצוות בדרך רגילות כמצות אנשים מלומדה, וזהו שנרמז בלשון הכתוב (דברים ד כט) 'וּבְקִשְׁתֶּם מִשֶּׁם אֶת ה' אֱלֹהֵיךָ וּמִצָּאְתָּ כִּי תִדְרָשְׁנוּ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ', והוא ענין הדרישה האמור כאן, שיהיה האדם דורש ומבקש ומשתוקק להכין עצמו להיות ראוי לעבודת ה', ועל ידי זה יזכה שיהיה ה' מצוי לו בכל זמן שיבקש קרבתו, כי תהיה הדרישה שלמה בכל לב ונפש.

בזכות ההכנה נשאת הברכה בקביעות

ועל ידי ההכנה זוכה להמשיך הברכה לאחריה, שתשאר עמו הקדושה בקביעות, וזהו שמצינו בגמרא (ברכות לב:) שהיו חסידים הראשונים שוהים שעה אחת קודם התפילה ושעה אחת לאחריה, כי על ידי השהות וההכנה מקודם התפילה היתה התפילה משאירה רושם הקדושה גם בשעה שלאחריה, ומכאן תפילה אחת היתה נמשכת הקדושה עד לתפילה הבאה, ותפילה אחת מוסיפה קדושה על חברתה, ונמצא כל היום שמור בקדושה.

הכנה לשבת

בשל כך הזקיקה תורה הכנה קודם השבת, כמו שאמרו (ע"ז ג.) מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת [אבל כיון שאין מי שיכול לשער בנפשו ערך מתנת הקדושה הראויה לבוא לו מן השמים, לכן ההכנה האמיתית היא שישמור האדם עצמו מכל דבר רע העלול להרחיקו מן הקדושה, ועל ידי כן יהיה ראוי לקבל קדושת שבת כפי מה שיזכו אותו מן השמים (מדרש פנחס אות נה)], וכן אמרו (שבת קיז:) לעולם ישכים אדם להוצאת שבת שנאמר **והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו**. ונודע שג' ימים קודם השבת הם הכנה לשבת, כדאיתא (פרע"ח שער השבת פ"א) שביום ד' יכוין לקבל תוספת נפש של שבת הבאה, וביום ה' יכוין לקבל תוספת רוח, וביום ו' יכוין לקבל תוספת הנשמה. וכן לאחר השבת נשאת תוספת הנשמה עד יום א', ותוספת הרוח נשאת עד יום ב', ותוספת הנפש נשאת עד יום ג'.

שלמה בה' ובתורתו, וגם זה נרמז בקריעת ים סוף **וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים ויאמינו בה' ובמשה עבדו**, כדאיתא במכילתא (בשלח מס' דויהו ו): לשעבר במצרים לא היו יראים ה', אבל כאן 'ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו', אם במשה האמין קל וחומר בה', בא זה ללמדך שכל מי שמאמין ברועה נאמן כאלו מאמין במאמר מי שאמר והיה העולם. וכתב בתולדות יעקב יוסף (יתרו): וזה שאיתא כל המאמין ברועה ישראל כאלו מאמין בו יתברך, כי יהיה זה הדרגה וממוצע לזה, וזה שכתוב 'ויאמינו בה'', והיינו על ידי שהאמינו במשה שנתדבקו בו, ומשם עלו שהאמינו ונתדבקו בו יתברך.

כי אף על פי שראו ישראל את כוחו של משה רבינו ע"ה במצרים, שראו במוחש את היד הגדולה שבמצרים, עם כל זה הגיעו בקריעת ים סוף לדרגה גבוהה יותר, והדגיש הכתוב שהגיעו לדרגת בירור האמונה בה' על ידי האמונה במשה רבינו ע"ה.

בכח ההכנה זוכה לסיוע מן השמים

וְהָיָה בַּיּוֹם הַשֵּׁשִׁי וְהִכִּינוּ אֶת אֲשֶׁר יָבִיאוּ (טז ה.). עיקר התחלת כל דבר הוא להכין עצמו כדי לזכות לקדושה היורדת מן השמים, כמו שפירש **בפנים יפות** (צו) שהתורה נמשלה לאש ככתוב (ירמיה כג כט) 'הֲלוֹא כֹה דִּבַּרְתִּי פָאֵשׁ', וכמו שבעבודת הקרבנות הייתה המצוה להקדים תחילה אש מן ההדיוט כדי שתרד עליה אש מן השמים, כך גם בעבודת האדם כפי מה שמעורר עצמו מלמטה כך זוכה לתוספת התעוררות משמים, וכמו שאמרו (שהש"ר ה ב ב) פתחו לי פתח כחודה של מחט וכו', וכיון שאדם פותח ומביא אש מן ההדיוט, מסייעים אותו באש של מעלה - אש אוכלת אש.

ענין ההכנה לכל דבר שבקדושה

כל דבר שבקדושה צריך להקדים לפניו הכנה ויגיעה, בבחינת 'דע את אלקי אביך וְעֲבָדְהוּ' (דה"י א' כח ט), להיות עבודת ה' מתוך ידיעה,



יצא לאור ע"י מכון אור לישראל
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לגשת ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראל
עיצוב ועימוד: שוקי קנר